

KNJIGE I KNJIGOLJUPCI

Svetski dan knjige

Aleksandra Marković Trajkovski

Organizacija UNESCO je krajem prošlog veka proglasila 23. april za Svetski dan knjige i autorskih prava. Smatra se da su na taj dan 1616. godine preminuli i Migel de Servantes (u Španiji) i Vilijem Šekspir (u Engleskoj), pa je to bio povod da se baš ovog dana slave knjige i književnost. Oba pisca su bili veliki vizionari, svestremeni autori i ljudi potpuno ispred svog vremena, svojim delima su obeležili ne samo književnost zemalja i epohe u kojoj su živeli, već su univerzalnim temama, originalnim junacima i do tada neviđenim književnim postupcima postali sinonim za svetske književne velikaše, za koje malo ko ne zna, širom naše planete Zemlje.

Svetski dan knjige se već nekoliko godina unazad obeležava i kod nas, izdavačke kuće organizuju književne susrete, promocije, recitovanje poezije, angažuju se glumci i druge javne ličnosti da čitaju odlomke iz književnih dela, bookstagram blogosfera se aktivno uključila i slavi na svoj način, darivanjem na društvenim mrežama, interakcijom sa fanovima /čitaocima... Ukratko, ovaj dan kao praznik knjige obeležavaju svi koji vole pisanu reč, načini su sve kreativniji, u skladu sa vremenom u kome živimo.

U ovoj, 2020-oj godini doživljavamo pandemiju korona virusa, koja zalazi u sve sfere života, menja naše običaje, načine ponašanja, razonode i raspolaganja vremenom. Tako se i čitanje seli u drugačije sfere. Pošto je virtualni svet sada naša stvarnost u mnogo većoj meri, knjige i književnost postaju sve važniji. U okviru #Ostani-kodkuće pokreta predlažu se različiti kreativni načini ispunjavanja vremena koje provodimo u izolaciji, a osim bindžovanja filmova i serija, gledanja on-line postavljenih pozorišnih predstava, baleta, muzejskih tura, ne postoji bolji način od čitanja.. Da li sada svi čitaju? Jer na mrežama, platformama i svuda gde je moguće prave se liste literature obavezne za čitanje; svako ko iole drži do sebe daje knjige- favorite za karantin, nižu se predlozi .. od zabavnih, edukativnih do epidemijskih i katastrofičnih sadržaja . U ovoj kategoriji posebno je popularno Pekićevo „Besnilo“, Saramagovo „Slepilo“, a dobro se kotira i „Uporište“ Stivena Kinga, saga o preživljavanju posle svojevrsne apokalipse. „Ljubav u doba kolere“ Gabrijel Garsije Markesa dobija tumačenja koja ovaj autor neverovatne mašte ne bi mogao ni da zamisli..

Ljubiteljima elektronskih knjiga ovih dana dostupna su i mnogobrojna besplatna preuzimanja. Možemo da čitamo beletristiku, naučne radove, filozofska dela, knjige o umetnosti. Metropolitenski muzej je ponudio zavidnu kolekciju od skoro 600 besplatnih naslova iz svog izdavačkog opusa. Knjige, informacije, monografije, naučni radovi, kursevi, sve je da dohvat ruke i na jedan klik, samo je potrebno imati želju da se čita, da se stiču nova znanja i informacije. Papirno ili e-izdanje, kako ko voli, čini se da izbor nikada nije bio veći, informacija dostupnija, da bi nas sve ujedinila i olakšala nam boravak u sigurnom utočištu, našoj kući, u kojoj treba da boravimo što je moguće više. Izdavačke kuće, knjižare, pisci i autori koji se bave pisanom reči na raznim nivoima, udružuju se da bi čitaocu, krajnjem korisniku knjige bile što dostupnije. Postoji potreba da se knjige i publikacije približe što širem krugu ljudi, bilo da su finansijski dostupnije, bilo da one fizički stižu na adrese čitalaca bez ikakvih prepreka. Na društvenim mrežama postao je popularan trend postavljanja fotografije kućnih biblioteka i njihovih ponosnih vlasnika u novom, omiljenom radnom okruženju. Odjednom smo sa svih strana okruženi knjigama, bilo tradicionalnim – štampanim ili novijim e-modelima. Potreba za kulturom u doba pandemije pokazuje da je potpuno pogrešno da se ona posmatra dominantno kroz potrošnju i tržište. Sada se još jasnije vidi da kulturu ne treba shvatati kao luksuz; naprotiv kultura je naša osnovna potreba, hrana za dušu..

A zašto nam je čitanje potrebno? Zbog čega je važno da postoje pisci, stvaraoci, biblioteke, izdavačke kuće, prodavci knjiga, svi ljudi koji rade u toj branši? Šta čitanje znači, gde nas vodi, u kakve nas svetove prenosi? Ova pitanja su prisutna od kada postoji pisana reč; pisci, filozofi, umetnici i razni učeni ljudi tokom vekova su iznosili svoja mišljenja.

Izuzetno tumačenje potrebe da u našim životima postoje knjige i pisana reč, kao i zašto je važno čitati fikciju daje britanski autor Nil Gejman u svom predavanju „Zašto naša budućnost zavisi od biblioteke, knjiga i sanjarenja“.

„Fikcija ima dve upotrebe. Prvo, to je prelazna droga za čitanje. Nagon da se zna šta će se desiti sledeće, želja da se okrene naredna strana, potreba da se nastavi dalje, čak iako je teško, jer je neko u nevolji i moraš da znaš kako će sve da se završi... to je veoma stvaran nagon.

I tera te da učiš nove reči, da misliš nove misli, da nastaviš dalje. Da otkriješ da čitanje samo po sebi pruža zadovoljstvo. Jednom kad naučiš to, na putu si da čitaš sve. I čitanje je ključno. ...

Ljudi koji ne razumeju jedni druge ne mogu da razmenjuju ideje, ne mogu da komuniciraju i prevodilački programi tek donekle služe svrsi.”

Svetski dan knjige prava je prilika da se podsetimo koliko je važno što knjige, pisana reč i biblioteke, ti hramovi knjiga postoje, što su nam dostupni i koliko zadovoljstva i novih iskustava mogu da nam donesu. Jedino što je potrebno je da poželimo da čitamo i maštamo.